

ÅPENT

ROM

ET BLAD FRA STATSBYGG 3/2002

DEN NORSKE AMBASSADEN I STOCKHOLM
Tilbakeholden 50-åring

Side 5

VESTBANEN
Høye bølger innerst i fjorden

Side 10

JAN PETERSEN
Med skuddsikkert vindu mot verden

Side 15

ÅPENT ROM

Åpent rom nr. 3 – 2002

Et blad for politikere, media og forvaltning.

Utgiver: Statsbygg

Redaksjon:

Bente Myhre Haast, ansvarlig redaktør

Jan Ivar Bøe

Elin Lied

Gazette

Redaksjonen avsluttet september 2002

Design og produksjon:

Gazette

Repro og trykk: Grafisk Senter Grøset

Papir: 170/135g Eurobulk

Opplag: 4 000

Statsbygg

Byporten

Biskop Gunnerus' gt. 6

Postboks 8106 Dep

0032 OSLO

Telefon: 22 24 28 00

Telefaks: 22 24 28 06

www.statsbygg.no

postmottak@statsbygg.no

LEDER

I GODT SELSKAP

Justisminister Odd Einar Dørum har begynt høstjakta. Han jakter på private investorer. Det er så mange kriminelle som venter i soningskø, at han må bygge mange nye fengsler for å få plass til alle. Han vil bygge nå. Ikke når statsbudsjettet har rom for fanger.

De kreative løsningsforslagene er mange; alt fra at fangene selv skal bygge sine anstalter, via rørleggere i Nord-Norge som har tatt patent på lyset, til at engelske redere vil leie ut sine skip. Men også langt mer seriøse forslag til privat finansiering og bygging av fengsler som leies tilbake til staten.

Gamle bygg- og eiendomskunder i forvaltningen er ikke som før. Noen driver impuls kjøp på det åpne markedet, kanskje på grunn av rigide budsjettssystemer. Eller fordi de er mer fornøyd med andre løsninger enn de vi kan tilby. Radiumhospitalet får derimot ikke lov å bruke Statsbygg lenger, nå som de er blitt en del av de regionale helseforetakene. Som egne rettssubjekter kan de ikke betjenes over statsbudsjettet.

Det er klart at kundene skal få velge hvilken leverandør de vil bruke. For at Statsbygg skal være et realistisk alternativ, må vi tilpasse oss kundenes nye behov. Og kanskje nye kunder? I så fall må vi konkurrere på samme vilkår som alle andre.

Gi oss nye rammer, og vi er i godt selskap!

*Bente Myhre Haast
Ansvarlig redaktør*

Si din mening til: skri-bente@statsbygg.no.

5 ■ AMBASSADEN I STOCKHOLM

Etter den andre verdenskrig ble et nytt ambassadebygg i Stockholm prioritert fordi Stortinget betraktet Sverige som et av Norges viktigste samarbeidsland. Arkitekt Knut Knutsens tegnet vinnerforslaget, som kjennetegnes ved sin elastiske løsning og imøtekommende utforming.

9 ■ TETT PÅ: VESTBANE-ARKITEKTENE

– Hvis det var en roman vi skulle skrive, er vi ikke kommet lenger enn å tenke ut et plott og lage en disposisjon, forklarer Joshua Ramus, hovedarkitekt i det nederlandske arkitektkontoret O.M.A om vinnerprosjektet på Vestbanen.

10 ■ HØYE BØLGER INNERST I FJORDEN

En høyhusdebatt var allerede i gang etter at Plan- og bygningsetatens høyhusmelding var offentliggjort, og sinnene kom skikkelig i kok da juryen i juni i år kunngjorde vinneren av Vestbane-konkurransen. Åpent Rom har tatt temperaturen på debatten.

15 ■ KUNDEUNDERSØKINGA

Omlag tre fjerdedelar av dei som bruker bygningane som Statsbygg forvaltar, er svært godt nøgde med drifta og jobben driftspersonalet gjer. Leiar av administrasjonsavdelinga ved Riksarkivet, Leif Andressen, var ein av dei mange som svarde.

17 ■ PORTRETT: JAN PETERSEN

Utenriksminister Jan Petersen gir Åpent Rom følgende definisjon på den gode ambassadør: – Tusenkunstner med politisk nese, analytiske evner, masse kunnskap og sosiale antenner.

20 ■ PROFIL: EIRIK GLENNE

Åpent Rom har møtt Eirik Glenne, Norges ambassadør i Stockholm: – I Sverige er Norge en stormakt!

22 ■ FARGERIKE STATSBYGG

Statsbygg er som et lite FN med blant annet serbisk, nederlandsk, tsjekkisk, ungarsk, vietnamesisk, dansk, chilensk og bosnisk bakgrunn å bygge på ved siden av den norske. Ulik erfaring, yrke, nasjonalitet og alder gjør Statsbygg til en fargerik, vital og kompetent bedrift. Det trengs for å utvikle, bygge og forvalte eiendommer landet rundt.

PÅ GOD VEG, MEN IKKJE HEILT I MÅL

Rekneskapet til Statsbygg for 2001 er godkjent av Riksrevisjonen. – Det stemmer at vi ikkje er heilt i mål når det gjeld økonomistyringa, seier Statsbygg-sjefen Øivind Christoffersen. Oppslag i Dagsavisen 29. juli 2002 som vart følgt opp av Dagsnytt og andre media, kan gi inntrykk av at det ikkje er skjedd noko endringar etter kritikken for Slottet og Rikshospitalet. Det er sjølvsagt ikkje tilfellet. Statsbygg er no midt i ein kontrollert prosess, på veg frå kritiserte forhold til god økonomisk kontroll. – Vi jobbar systematisk med styringssystem, organisasjonsutvikling og haldningsendringar. Den gjennomgripande prosessen med sjølvkritikk, læring og utvikling av nye system, vil garantert halde fram ei stund til, seier Christoffersen. ■

Foto: Linda Cartridge

NI MILLIONER TIL UTSMYKKING

Statsbyggs brukte nærme ni millioner kroner til kunstnerisk utsmykking i fjor. Kunst er med på å skape god arkitektur og gode arbeidsmiljøer. Også folk som ikke ser kunsten, blir berørt av den. Kunsten er med på å bygge opp et steds identitet og skape en atmosfære. Den har en egenverdi, også hvis man ser det som en investering i framtidens kulturarv. For hvert byggeprosjekt i Statsbyggs regi, lages en plan for kunstnerisk utsmykking. Utsmykkingsfondet, som har ansvaret for kunstnerisk kvalitet og mangfold ved offentlige bygg, godkjenner og gjennomfører utsmykkingen. Den finansieres ved at Arbeids- og administrasjonsdepartementet stiller midler til disposisjon for Statsbygg. Beløpet som øremerkes til kunstnerisk utsmykking er avhengig av bygningens formål og bruk. Det er fem kategorier der det settes av fra 0 til 1,5 prosent av prosjektets totale kostnadsramme til kunst. ■

Foto: Jiri Havran

NYTT KONTOR FOR HØYBRÅTEN

«Halve departementet» var til stede da helseminister Dagfinn Høybråten åpnet sitt nye kontor 2. september. Båndet ble kuttet med skalpell. – Klarer vi ikke å sette spor etter oss på annen måte, har vi i alle fall gjort det her, sa Høybråten, og siktet til ombyggingen av departementet. Regjeringen Bondevik II la ikke om departementsstrukturen i særlig stor grad, dermed ble ikke ombyggingsarbeidene for Statsbygg Øst like omfattende som ved enkelte tidligere regjeringsskifter. Men de var omfattende nok. – Hele 1200 kvadratmeter skal bygges om for 13 millioner kroner, og med dette er byggetrinn I fullført, sa regiondirektør Einar Ofstad, som fikk blomster av en fornøyd helseminister. ■

Tilbakeholden

50-åring

Arkitekt Knut Knutsens mesterverk står seg godt. «Den hensynsfulle ambassaden» på Djurgården i Stockholm er 50 år.

TEKST: HANNE RØVIG BAUER

FOTO: ÅKE E:SON LINDMAN OG ARKIVFOTO

Huset er omgitt av en frodig park, som ofte brukes til vielser når været tillater det.

Det er neppe mange som er like entusiastiske over arbeidsplassen sin som de ansatte ved den norske ambassaden i Stockholm. Det særpregede huset er en høyt elsket arbeidsplass, som alle de ansatte er stolte av å disponere.

– Da jeg kom hit første gang, skjønte jeg med en gang at dette var et helt spesielt hus, sier Eirik Glenne, som har vært Norges ambassadør i Sverige de siste tre årene.

– Vi er alle svært fascinert over hvor godt bygget er tilpasset våre behov. Selv om bygget er 50 år gammelt, er det fremdeles praktisk å jobbe i. Dessuten er det jo svært vakkert, påpeker Inger Lavik Opdahl, presse- og kulturråd ved ambassaden.

PRIORITERT AMBASSADE Allerede under andre verdenskrig uttrykte den norske diplomatiske legasjonen i Stockholm ønske om et nytt ambassadebygg. Da krigen var over, ble et nybygg i den svenske hovedstaden prioritert fordi Stortinget betraktet Sverige som et av Norges viktigste samarbeidsland. Etter at den norske stat i 1947 hadde kjøpt en egnet tomt på Strandvägen, ble det utlyst en arkitektkonkurranse. En enstemmig jury gikk inn for arkitekt Knut Knutsens innsendte forslag, og trakk særlig frem husets «vakre planløsning» og det «festlige samspillet mellom hus og hage».

Den norske stat hadde begrensede midler etter krigen, men klarte – etter grundig gjennomgang av planene og påfølgende kostnadskutt – å oppføre bygget. Nybygget i Stock-

holm hadde en total kostnad på 2 032 300 svenske kroner, noe som ble betraktet som et anselig beløp etter datidens målestokk.

– Daværende kronpins Olav la ned grunnsteinen til ambassaden 10. november 1950: i nærvær av sin kone kronprinsesse Märtha, sin søster prinsesse Ragnhild og den norske statsministeren, Einar Gerhardsen, forteller Lavik Opdahl, som selv har omfattende kunnskap om ambassadens 50 år lange historie.

SÆRPREGET BYGNING I dag er ambassaden omgitt av en frodig park, som gjør bygningen nesten usynlig fra Strandvägen. Huset er tydelig tilpasset terrenget, og skiller seg markant fra de nærliggende ambassadene som er langt mer tradisjonelle, massive bygg.

Inger Lavik Opdahl kan fortelle at Knutsen kalte sitt vinnerutkast til ambassaden «det hensynsfulle», og at han uttrykte ønske om å vektlegge Norges kulturelle stilling som demokratisk land i utforming:

– Knutsen ønsket ikke å skape en fryktinngytende bygning, snarere en ambassade som uttrykte imøtekommenhet overfor besøkende og forbipasserende.

Fra parken er de vegghøye, kraftige vinduene med furukarmer det mest iøynefallende trekket ved ambassaden. Disse harmonerer med de langstrakte løv- og bartrærne som omkranser huset. Representasjonsrommene og terrassen er de mest

KNUT KNUTSEN (1903–1963)

FAKTA

- En av etterkrigstidens mest framtrepende arkitekter i Norge.
- Den norske ambassaden i Stockholm karakteriseres som ett av hans hovedverk.
- Knutsen var overbevist sosialist og er blitt karakterisert som «arbeiderbevegelsens hoffarkitekt» i Norge.
- Tegnet en rekke eneboliger, hytter, institusjoner og forretningsbygg, bl.a. Folkets Hus og Venstres Hus i Oslo.
- Tidlig i sin praksis preget av funksjonalismens internasjonale storheter, Frank L. Wright, Mies van der Rohe, og le Courbusier.
- Utviklet etter hvert en særegen stil som blandet de internasjonale strømningene med det typisk norske.
- Arbeidet alltid med helheten i sine prosjekter; både interiør og eksteriør.
- Underviste ved Statens Håndverks- og Kunstindustrihøgskole (SHKS) i en årrekke. Undervisningen var kimen til etableringen av Arkitektthøgskolen.

synlige delene av bygget; kontorfløyen og privatboligen ligger mer tilbaketrukket. Knutsen var opptatt av å oppheve grensene mellom ute og inne, noe som gjenspeiles i at parken, verandaen og bygget danner ett hele, forklarer Lavik Opdahl.

DETALJER I FOKUS Inne i ambassaden er arkitektens valg av romløsning det mest iøynefallende. Selv kalte Knutsen løsningen «elastisk». Ett stort hovedrom viser seg å egentlig være flere rom, som ved hjelp av fleksible skyvedørløsninger dannet et stor åpent kompleks.

– Det er svært enkelt å endre romløsningen ved å åpne eller lukke en eller flere av skyvedørene etter behov. Vi har mange ulike arrangementer her i ambassaden, og skyvedørene gjør det lett å ta i bruk en passe stor del av arealet, påpeker Lavik Opdahl.

Den norske ambassaden er også påfallende gjennomført. Mye skyldes opphavsmannen.

Knut Knutsen mente at selv «den minste detalj kan på en avgjørende måte påvirke helheten». Til ambassaden i Stockholm tegnet han både møbler, lamper og andre interiørdetaljer. Det aller mest er fremdeles i bruk.

– Da Statsbygg i samarbeid med Utenriksdepartementet startet en omfattende modernisering og restaurering av ambassaden på slutten av 90-tallet, var det et uttalt ønske å gjenspeile mest mulig av helheten og det opprinnelige preget, forklarer Siri Berg, ansvarlig for utenlandsenheten i Statsbygg.

Det er lagt stor vekt på å beholde det opprinnelige preget inne i ambassaden. Ved hjelp av bilder fra 50 år tilbake, er det lett å se at det meste er som før.

Hovedrommet i ambassadens første etasje kan deles opp i flere mindre rom ved hjelp av spesialtegnede skyvedører.

MODERNISERING MED RESPEKT Men selv om mye av det opprinnelige er beholdt, har visse endringer vært helt nødvendig. Moderne krav til toalett- og garderobefasiliteter, praktisk kjøkkenløsning og god ventilasjon er annerledes enn da bygget ble oppført.

– Alle moderniseringsarbeider er forsøkt gjennomført uten omfattende synlige endringer. Det er lagt stor vekt på at forandringer skal harmonere med ambassadens opprinnelige karakter, sier Siri Berg.

Ominnredning og restaurering av embetsboligen ble startet i 1999, og er ennå ikke fullstendig sluttført. Arbeidene med å rehabilitere og modernisere interiørene har vært en spesielt omfattende oppgave.

– Målet var å gjenskape en innredning i pakt med Knut Knutsens intensjoner, samtidig som det var ønske om at ambassaden skal oppleves som moderne, påpeker Berg.

Presse- og kulturråden er svært fornøyd med arbeidet som er gjort:

–Vi setter stor pris på at det er lagt vekt på å beholde det opprinnelige særpreget. Mange av de spesialdesignede møb-

lene til arkitekten er pusset opp og tatt i bruk igjen, og det elastiske preget ved ambassaden kommer bedre til sin rett nå. Alt i alt har Statsbygg hatt en heldig hånd med arbeidene som er gjennomført, avslutter hun. ■

STATSBYGG OG UTENRIKSTJENESTEN

- Statsbygg anskaffer, eier og forvalter statens eiendommer som benyttes av Utenriktjenesten.
- Forvaltningen innebærer utvikling og vedlikehold av eiendommene.
- Utenriksdepartementet og NORAD betaler husleie til Statsbygg.
- Eiendomsmassen er på totalt ca 83 000 m² og består av embetsboliger, kontorer, ambassadeanlegg (compounds) og tjenesteboliger, og utgjør rundt 115 eiendommer i over 50 land.
- Inkludert eiendommer fra andre utleiere, disponerer Utenriktjenesten totalt ca 170 000 m² i utlandet.

FAKTA

Arkitekt eller teppeknytter?

Vinnerprosjektet på Vestbanen er bejublet av mange, men enda flere har gjort sine kritiske røster hørt. Vi har gått arkitektene på klingen.

TEKST: BENTE MYHRE HAAST FOTO: JENS SØLVBERG

Hvordan opplever du at vinnerprosjektet blir mottatt, Joshua Ramus? – Fantastisk at så mange er interessert! Jeg tror ikke det ville skjedd mange andre steder at en prosjektpresentasjon ville fått 140 mennesker til å stimle sammen en varm seinsommerkveld, smiler Ramus. Han er hovedarkitekt bak prosjektet, og eier og partner i det velrenommerte nederlandske arkitektkontoret O.M.A.

– Men det jeg er enda mer overrasket over, er at så mange ser på utkastet som ferdig, sier han og får nikkende samtykke fra Gro Bonesmo, som representerer prosjektet gjennom norske Space Group.

– Hvis det var en roman vi skulle skrive, er vi ikke kommet lenger enn å tenke ut et plott og lage en disposisjon, forklarer Joshua Ramus, som er amerikaner og nå bosatt i Rotterdam. – Vi vil gjerne få lov til å skrive boka før den blir anmeldt. På samme måte er idéskissene for Vestbanen å betrakte som en første skisse til bokomslag, forklarer han, en tanke oppgitt. Antakelig er det ikke første gang han sier det.

Dere foreslår et åpent bibliotek som ikke er særlig monumental; kastes alle gode tradisjoner på havet? – Vi har tatt hensyn til at Vestbanen skal være et levende møtested for mange generasjoner og kulturer. Allerede i dag er det en enorm variasjon i enkeltmenneskers referanser og tolkning av symboler, sier Joshua Ramus, som selv kommer fra en annen smeltedigel.

– Det er ikke selve bygningen som er biblioteket, men opplevelsen av bøker som en innbydende og naturlig del av et hele, der også andre aktiviteter hører hjemme, sier Gro Bonesmo og tegner i lufta. – Biblioteket med sine bøker og andre tilbud er der folk er, ganske enkelt, smiler hun.

Tårnet har vakt en del bestyrrelse; hva sier dere til det? – Den gamle stasjonsbygningen var et flott og naturlig punktum den gang det lå en liten plass foran Vestbanen. Siden 1950 har Rådhuset og den enorme plassen foran kommet til, og rokket ved balansen. Det vi ønsker, av respekt for selve rådhusbygningen og stasjonen, som begge har sterke symbolverdier, er å gjenopprette balansen, sier Bonesmo. – Den store plassen krever mye av sine omgivelser, og særlig stasjonsbygningen. Derfor avlaster vi den gamle, lille bygningen med en ny hjørnestein, nemlig tårnet. Den endelige høyden er noe vi skal diskutere, sier Bonesmo.

– Vestbanen er et krevende og mangfoldig område med mange fastlagte premisser, skyter Joshua Ramus inn. – Utfordringen var å organisere det på en respektfull, men ikke nostalgisk måte, sier han. – Vi mener vi har fått til å knytte sammen noen tråder som har hengt i løse lufta, sier den kosmopolitiske «teppeknytteren». – Og vi har mange år på å jobbe med tilpasninger og det estetiske uttrykket. Jeg kommer til å få klippekort til Oslo, smiler han, før han iler videre til neste prosjekt – i Qatar. ■

Høye bøø

Først ros. Så ris – og raseri. Etter at vinneren av arkitektkonkurransen om Vestbanen var kåret, strømmet leserbrevene inn til redaksjonene.

TEKST: MORTEN RYEN/ELIN LIED FOTO: LINDA CARTRIDGE/JENS SØLVBERG/O.M.A.

ger innerst i fjorden

«**Kult**. Det er stilig med de moderne bygningene sammen med den gamle Vestbanebygningen.»

«Mer **interessant** enn operaen.»

«Dette forslaget er fælt. Det er **kaldt**.
Glass og betong.»

Agurktid. Sol og sommer. En høyhusdebatt var allerede i gang etter at Plan- og bygningsetatens høyhusmelding var offentliggjort. Det skulle med andre ord ikke så mye til for å få blodet til å koke da juryen den 26. juni 2002 kunngjorde vinneren av Vestbane-konkurransen. Juryen hadde ikke vært i tvil. Nederlandske Office for Metropolitan Architecture (O.M.A. STEDEBOUW B.V), ledet av den berømte arkitekten Rem Koolhaas, vant med sitt forslag, som bærer det prosaiske navnet «70307». Med på laget har de det lille norske arkitektfirmaet Space Group.

HØYDESKREKK I de første kommentarene fra avisene ble vinnerutkastet berømmet for å være nyskapende, radikalt og spennende. Men så kom innvendingene på løpende bånd. Det brygget opp til norsk kulturdebatt, det vil si konflikt, og denne konflikten hadde de ingredienser som skal til: eksperter mot eksperter, folk mot folkevalgt, den gode smak mot folkemeningen. Avisene var flinke til å fyre oppunder.

Hva synes du om byggeplanene? spurte Dagbladet sine lesere på nettet. Ved siste optelling hadde 305 personer sagt sin mening. Aftenpostens aftenutgave fylte leserbrevspaltene med velformulerte innlegg fra opprørte og indignerte lesere, på nettutgaven slapp de litt mindre dannede til med sine synspunkter, rett fra leveren, eller skudd fra hofta om man vil.

Innsenderne klaget i første rekke på høyden på høyhuset, men noen var mer uforsonlig og hevdet forslaget var «en hevn fra modernistene». Blokkene og høyhuset ble beskrevet som østeuropeiske kaserner. Enkelte røster krevde ny arkitektkonkurranse, andre etterlyste folkets røst i juryen.

DE BIBLIOFILE Men hvem er folkets røst? Noen hiver seg på telefonen eller over tastaturet for å få gitt uttrykk for sin mening. Andre forholder seg tause, men er ikke uten mening av den grunn.

På trappene foran Deichmanske bibliotek treffer vi Kristin Filtvedt og Jostein Haraldstad. De to attenåringene, hun fra Tomter, han fra Asker, er begge elever på Kristelig Gymnasium og flittige brukere av biblioteket. De har registrert debatten om Vestbanen, men har selv ikke engasjert seg. Når de får se skissene synes de forslaget til utbygging av Vestbanen ser spennende ut, spesielt det nye biblioteket.

– Kult. Det er stilig med de moderne bygningene sammen med den gamle Vestbanebygningen, sier Jostein. Noen konflikt mellom gammelt og nytt, høyt og lavt ser de ikke.

– Det er jo allerede en blanding av gammelt og nytt på Aker Brygge, sier Kristin. Hun innrømmer likevel at noe blir borte om Deichmann flytter til et mer moderne bygg.

Fra avisene

«Vinnerprosjektet er uendelig mye bedre enn

konkurrentene. De andre har hatt det gøy med å lage glasskasser over hele tomten eller kollidere gigant-kopier av blokkene på Aker Brygge.»

Thomas Thiis-Evensen, arkitekt, professor

«Vinnerutkastet minner rett og slett om den typen byggverk som enkelte steder ble revet, og det for over 30 år siden, fordi de fremsto som mistilpassede, autoritære og umenneskelige.»

Tommy Sorbø, kunsthistoriker

«Tenk hvilket fantastisk hotell vi kan få her. Fra toppetasjen vil utsikten over fjorden og området være enorm. Jeg er ikke sikker på at et høyhus vil ta noe fra Rådhuset, men heller gi et ekstra holdepunkt i området.»

Per Ditlev-Simonsen, ordfører og juryformann

«Ordfører og juryformann Per- Ditlev-Simonsen er mest opptatt av utsikten fra toppen av høyhuset, og virker mindre fokusert på hvordan det blir for folk å oppholde seg på bakkenivå der Oslo innbyggere befinner seg 99 prosent av tiden.»

Vidar Degrum, innlegg i Aftenposten

Juryformannen diskuterer med vinnerarkitekt Joshua Ramus (til høyre) og Gary Bates (til venstre).

Mange hundre studerte utstilte modeller og plansjer på Bank-plassen 3.

– De gamle bygningene med søyler og mørke lesesaler gir en egen stemning. Dette blir noe helt annet. Mer åpent, mer lys, men sikkert også mer støy. Her vi er nå er det så stille. Et sted å trekke seg tilbake. Sånn kommer det nok ikke til å bli på det nye biblioteket.

– Det er stilig og kommer sikkert til å virke tiltrekkende på unge mennesker, men jeg er mer i tvil om gamle folk kommer til å besøke det nye biblioteket så ofte, sier Jostein som gleder seg til å se nybygget ferdig.

DAMER PÅ TUR På trappa utenfor Vestbanen treffer vi noen som ikke gleder seg.

– Dette blir alt for moderne. Veldig likt mye av det en kan se i utlandet. De skulle bygd noe som lignet mer på den gamle Vestbanebygningen! Det hadde vakt oppsikt!

Liv Moen, Elbjørg Bratteberg og Adele Hansen er tre «godt voksne damer» som skal på shoppingcruise med Color Line. Det stopper dem ikke fra å si sin hjertens mening om vinnerutkastet.

– Vi har da fulgt med litt i debatten, sier Liv, som raskt etablerer seg som talskvinne for de tre. – Dette forslaget er fælt. Det er kaldt. Glass og betong. Glass og betong. Det hele virker vel-

dig rotete og ute av balanse. Hvorfor skal vi alltid forsøke å ta etter det de gjør i utlandet? Venninnene nikker samtykkende.

– Og hva skal vi med et hotell til i Oslo? Og flere kontorer? Det er visst nok av lokaler i denne byen, så det er en utrolig sløsing med penger å bygge flere som blir stående tomme. Det vi trenger er flere åpne plasser og parker.

– Eller opera, skyter Elbjørg inn. – Jeg ville hatt operaen på Vestbanen.

Operaprojektet har de ikke så mye i mot, selv om det er moderne i arkitekturen.

– Det ligger jo der helt for seg selv. Men hadde en lagt den til Vestbanen kunne den jo ha vært i gammel stil. Det hadde passet bedre. Opera er jo gammelt, sier Liv.

URBANISTENE – Det beste hadde selvfølgelig vært å rive Vestbanebygningen. Så spesiell og verneverdig er den vel ikke?

På en tegnesal på arkitektthøgskolen møter vi Magnus Wåge og Christian Falch Kjellsen, begge diplomstudenter på avdelingen for urbanisme, og levende opptatt av samtidsarkitekturen. De har klare oppfatninger om konkurransen og vinneren. ►

Foto: Jens Selvoberg

«Dette prosjektet er originalt, det har arkitektoniske kvaliteter som kan gjøre det til en attraksjon, det har et fremragende organisasjonsprinsipp med biblioteket som det ordnende sentrum og har potensiale for å tilfredsstille utbyggerens kommersielle mål.»

Juryen i sin begrunnelse

Glade vinnere!

Joshua Ramus (lengst til venstre) og Paz Martin (nr to fra høyre) fra O.M.A. sammen med (fra venstre) Gro Bonesmo, Gary Bates, Adam Kurdahl og Ellen Hellsten (alle fra Space Group).

– At den gamle Vestbanebygningen skulle bli stående gjorde dette til en utrolig krevende oppgave. Men O.M.A. har lyktes bra med å skape en dialog mellom nytt og gammelt, sier Magnus.

– Det var helt klart det beste forslaget som vant, sier Christian. – Fleksibiliteten i vinnerutkastet er spennende. At prosjektet kan gjennomføres i to trinn er en fordel. De andre forslagene innebar at alt måtte opp på en gang, påpeker Wåge. Han mener det er en styrke at det sentrale kulturbygget blir oppført først.

– Dette blir et godt supplement til Aker Brygge og vil få inn andre brukergrupper. At bibliotek, kinoer og kunstsamlinger er plassert her gjør at det også er et mer interessant sted for folk flest enn for eksempel Operaen i Bjørvika.

– Jeg mener høyhuset skulle vært enda nærmere Rådhuset, sier Christian. – Og i hvert fall ikke noe lavere enn det er nå. Da blir det bare som med så mange andre prosjekter i denne byen, en stor feit kloss. Skal du bygge i høyden må du utforme bygningene slik at de blir høye og smekre, det er det flotteste.

Arkitektstudentene mener mye av debatten om vinnerforslaget skyldes dårlig kommunikasjon, og her mener de arkitektene selv har en del av skylda.

– Arkitekter og samfunnsgeografer må på banen og forsøke å forklare folk hvorfor dette er bra, hvorfor dette er viktig. Det er vel og bra at folkemeningen kommer fram, men debatten har lett for å bli parkert i et spørsmål om for eller imot høyhus, sier Magnus.

– Argumentene for prosjektet finnes der, men måten de blir presentert på er antakelig ubegripelig for folk flest, sier Christian.

NEI-VEL Men ikke alle arkitekter blir oppfattet som ubegripelige. Et av jurymedlemmene, professor Hans Kollhoff trakk seg bare få uker før vinneren skulle kåres. Kollhoff begrunnet sin avgjørelse med at programmet for konkurransen

«med nødvendighet leder til en bygningstypologi og en utbyggingsform som bryter med den tradisjonelle byens ordensprinsipper.»

Dette ble grepet begjærlig av prosjektets motstandere. Også Lise Fjeldstad, fetert skuespiller og styremedlem i Oslo Byes Vel.

– Dette er pyton. Vinnerprosjektet er usjarmerede og upassende. Kitsch og keiserens nye klær er helt passende beskrivelser. O.M.A. viser ingen forståelse, sans eller respekt for Oslos arkitektur. Vestbanebygningen er redusert til en raritet, og Rådhuset kommer helt i skyggen av nybyggene. Vi må søke et uttrykk som peker framover. Dette er mastodontarkitektur av godt gammeldags merke. Staten ved Statsbygg kan ikke være bekjent av å noe sånt som dette, sier en opprørt Fjeldstad på telefon fra Stavanger. – Regjeringen må gripe inn og sørge for at det blir utlyst en ny og åpen arkitektkonkurranse. ■

VESTBANESAKEN

FAKTA

- I februar 2000 fikk Statsbygg i oppdrag av AAD å utarbeide et planprosjekt for området.
- Senere samme år ba Stortinget Regjeringen legge til rette for at et fredssenter etableres i den gamle stasjonsbygningen på Vestbanen.
- Statsbygg fikk i januar 2001 i oppdrag å gå videre med utvikling av området med tanke på salg etter regulering. Det forutsettes en høy kulturandel, boliger og næringsbygg. I mai 2001 gikk Bystyret i Oslo inn for å legge Deichmanske bibliotek til tomta. Det er besluttet at også Stenersenmuseet skal legges dit. Med kinoer er kulturandelen ca 30 %.
- Forslag til regulering vil bli oversendt Oslo kommune 1. desember i år. Det legges ut til offentlig ettersyn i januar, og behandles av bystyret høsten 2003. Tomta skal deretter selges.

Då Statsbygg gjennomførte si siste kundeundersøking var Leif Andressen ein av dei mange som svarde. Han er leiar for administrasjonsavdelinga ved Riksarkivet, og veit kor viktig det er at dei som driftar bygget veit kva dei gjer.

TEKST: JAN IVAR BØE FOTO: LINDA CARTRIDGE

Passar på

pavens brev

På veg ned i magasina til Riksarkivet, tre etasjar ned i fjellet, fortel Andressen om kva som gøymer seg i dei 80 000 hyllemeterane med arkiv. Det eldste dokumentet er eit pavebrev frå 1189. Her er arkivmateriale etter foreiningstida med Danmark, men det meste er naturleg nok frå tida etter 1814. Riksarkivet kan med rette seiast å vere rikets kollektive minne.

UTFORDRANDE BYGG – Dette er eit krevjande spesialbygg som gjev utfordringar når det gjeld drift, seier Leif Andressen. – Det skal alltid vere ein luftfuktprosent på 50 og 20 grader i magasina. Dette gjer Statsbyggs folk svært bra. Klimaanlegget blir godt drifta og vedlikehalde. Men det var litt problem i sommar då temperaturen og luftfukta ute var på det høgste.

– Kva med inneklima for dei tilsette – det kjem ofte ut som eit svakt punkt på kundeundersøkingar?

– Det er sikkert nokre som synest inneklimaet ikkje er bra nok. Anlegget er vel ikkje heilt etter kva ein krev i dag, men det blir drifta optimalt ut frå det som det er bygd for.

Leif Andressen seier han er nøgd med samarbeidet med Statsbygg sine driftsfolk som arbeider i bygget. – Vedlikehaldet av bygget er bra og Statsbygg har sett inn tilstrekkelege ressursar til å løyse oppgåvene. Vi har eit formelt møte med Statsbygg Øst i året, der vi avklarar kva som trengst av vedlikehald, fortel Andressen.

SAMARBEIDER OM UTVIDINGSPLANAR – Magasina vart utvida i 1997, og vi reknar med at det er kapasitet til 2008. No har vi også eit utbyggingsprosjekt i gang med Statsbygg, der vi skal utvide administrasjonsbygget, fortel Leif Andressen. – Vi samarbeider godt i byggesaker; Statsbygg er fleksible og klarer å tilpasse seg det vi treng innanfor rammene av prosjektet. Tidlegare, før Statsbygg vart omor- ▶

ganisert på 90-talet, syntest eg det var eit skott mellom bygging og drifting. Det var ein kamp for å få med den lokale driftsleiaren i planlegginga av bygget. Dette synest eg har endra seg til det positive no, seier Andresen.

MEIR KUNDEORIENTERT Når det gjeld arbeidet med å vidareutvikle Statsbygg som ein kundeorientert organisasjon, har ikkje Leiv Andresen merka så store endringar. – Eg opplevde også tidlegare at Statsbygg var ein brukarvennleg organisasjon. Men haldninga er nok generelt meir brukarvennlig no. Eg ser også at driftstilsette får stadig betre kompetanse på blant anna ventilasjon. Det er bra for pavens brev, sier Andresen. ■

RIKSARKIVET

FAKTA

Riksarkivet har ansvaret for arkiva frå den statlege sentraladministrasjonen. Riksarkivet tek også vare på viktige arkiv etter privatpersoner og etter private verksemder som bedrifter og organisasjonar. Det finst åtte statsarkiv i Noreg, som har ansvaret for den regionale Statsforvaltninga.

Kva meiner kundane om Statsbygg?

Over 74 prosent av dei som bruker bygningane som Statsbygg forvaltar, er svært godt nøgde med drifta og jobben driftspersonalet gjer. Berre ei privat bedrift får høgare skår.

– Undersøkinga gir eit godt grunnlag for å følgje opp kunde-relasjonar og utarbeide tiltak, seier administrerende direktør i Statsbygg Øivind Christoffersen. Men han understrekar at undersøkingar berre er ein del av kontakten. God dialog og tilbakemeldingar undervegs er like viktig.

STATSBYGG SOM EIGEDOMSFORVALTAR Kundane som bruker bygningane Statsbygg forvaltar, fekk spørsmål om kor fornøgde dei er totalt sett med Statsbygg eigedomsforvaltning som sin samarbeidspartner. Her svarde 54 prosent at dei er «fullstendig» eller «svært nøgde», og 36 prosent svarde dei er «ganske nøgde». Samanlikna med resultatata av kundemålingar til åtte private eigedomsforvaltarar, skårar Statsbygg nest best av desse på dette spørsmålet.

Kundane er mest nøgde med drift og driftspersonalet. Over 74 prosent seier dei er «fullstendig» eller «svært nøgde» med serviceinnstillinga og kor tilgjengelege driftspersonalet er. Det er like høg skår når det gjeld kompetanse på drift, vedlikehald og forvaltning totalt sett. Drift av utomhusareal skåra høgt blant kundane, medan ventilasjon og inneklima kjem dårlegast ut.

Utvikling, miljøatsning og generell informasjon om verksemda til Statsbygg er dei hovedtemaene som skårar lågast hos Statsbygg sine leigetakare. Nær 42 prosent er likevel nøgde med Statsbygg si evne til å koordinere utviklingsprosjekt. Evna til å avklare framtidige leigebehov er dei er minst nøgde med.

Ein del av dei tilsette på regionkontora til Statsbygg svarde på det same spørjeskjemaet, ut frå kva dei trudde kundane ville svare på spørsmåla. Resultata viser at Statsbygg har rimeleg god kunnskap om kva kundane meiner om dei ulike spørsmåla.

STATSBYGG SOM RÅDGJEVAR OG BYGGHERRE For Statsbygg Rådgjeving og byggherre, vart undersøkinga gjort i departementa som bruker desse tenestene. På spørsmålet om kor nøgde kundane er totalt sett med Statsbygg, svarde noko over halvparten at dei er «fullstendig» eller «svært nøgde», og om lag ein tredjedel svarde dei er «ganske nøgde». Dei er mest nøgde med hovudkontakten i Statsbygg, kunde- og brukarorientering og responstid. Kompetanse, dokumentasjon, verdiskaping for departementet og evne til å informere generelt om verksemda får lågast uttelling.

OM UNDERSØKINGANE Undersøkinga vart gjennomført av Scandinavian Leadership i november 2001. Kundeundersøkinga skal gjentakast kvart år for å følgje utviklinga og styrke innsatsen på dei områda ein kan bli betre på. I undersøkinga for Statsbygg eigedomsforvaltning vart det sendt ut 270 spørjeskjema til leigetakarar i alle regionane. 54 prosent av desse svarde. For Statsbygg Rådgjeving og byggherre vart det sendt ut spørreskjema til 29 personar som er hovudkontaktpersonar i departementa, og fire personar fra universiteta. Av desse svarde 16 personer. ■

A close-up portrait of Jan Petersen, a middle-aged man with short brown hair, a light beard, and blue eyes. He is wearing a white dress shirt and a dark red tie with a subtle pattern. The background is blurred, showing what appears to be a desk with papers and a computer monitor. The text 'Med skuddsikkert vindu' is positioned above the main title 'mot verden' in a smaller, white, sans-serif font. The main title 'mot verden' is in a large, white, serif font, with 'mot' and 'verden' being significantly larger than the word 'verden' in the middle.

Med skuddsikkert vindu
mot verden

Tusenkunstner med politisk nese, analytiske evner, masse kunnskap og sosiale antenner. Dette er ikke en karakteristikk av Jan Petersen – som siden oktober 2001 har sittet i utenriksministerstolen – men hans definisjon på en god ambassadør.

TEKST: BENTE MYHRE HAAST
FOTO: LINDA CARTRIDGE

Bak skuddsikre vinduer i Victoria Terrasse har Petersen overblikk over livet i byen.

UTENRIKSTJENESTEN OG AMBASSADENE

- Ivaretar Norges diplomatiske forbindelser med ca. 160 land
- Består av ambassader, delegasjoner og konsulater
- Ca 600 personer arbeider ved utenriks-stasjonene
- Norge har 81 ambassader
- En ambassade skal representere norske myndigheter og ta seg av den tosidige forbindelsen mellom Norge og det aktuelle landet
- En ambassade kan betjene flere nærliggende land hvis dette er hensiktsmessig

Kilde: Utenriksdepartementet www.odin.dep.no/ud

Utenriksministeren smiler: – Vi har jo folk som Leif Ove Andnes for eksempel, han er en god kulturambassadør for Norge. Å bruke utenriksstjenesten er bare en av flere måter å drive kulturformidling i utlandet på. Dagen etter intervjuet skriver Aftenposten at UD er i utakt med musikklivet i Norge, og gir liten støtte til nykommere og utradisjonelle utøvere. UD evaluerer ordningen nå. – Men vi har mange andre interesser å fremme også, særlig på det politiske plan, understreker Jan Petersen.

NORGESVERT På veggen i rom 507 anes konturene av land og øyer; kanskje er Hanne Heuchs kunstverk i tre og sandblåst glass en abstrakt illustrasjon av den globale aktiviteten i UD? Men det nyrehabiliterte møterommet er rett og slett nitrist, synes utenriksministeren, og foretrekker å bli fotografert på sitt eget kontor. Der han til vanlig sitter ved den elegante kontorpulten og ser ut over Vika og Oslo havn, med ryggen til Stortinget.

Utenriksministeren tar vennlig i mot med et løst håndtrykk. På den varmeste dagen i sommer benker vi oss i hver vår brune skinnssofa i statsrådets 40 m² hjørnekontor i Vika terrasse. En generøs augustsol tar seg lett inn gjennom høye skuddsikre vinduer, og gjør rommet enda lysere og vakrere enn ellers. Før jeg får lagret atmosfæren på hard-disken, spør Petersen med en effektiv mine om vi kan snakke om utenriksstjenesten; bygningene har han lite greie på.

Og det er nettopp det å være Norges vert ute i verden vi skal snakke om. Ansiktet, som er kledelig feriebrunt mot den hvite skjorta, sprekker opp i et stort smil da jeg spør om han er fornøyd med ambassadørkorpset sitt. – Ja, erru gjerne. Jeg

er veldig stolt av hele apparatet, sier Petersen og sikter til utenriksstjenesten.

Hva er egentlig det viktigste formålet med utenriksstjenesten, Petersen? – Vi skal fremme norske interesser innen politikk, næring og kultur, og bidra til at Norge har et godt omdømme i utlandet, ramser han opp. Hvilket inntrykk av Norge mener du våre vertsland bør sitte igjen med? – Nøkternhet og kvalitet, svarer han kjapt. Nettopp det inntrykket gir ambassadeanleggene våre, også som bygninger betraktet. Sånn sett er ambassaden i Stockholm et meget godt eksempel på hvordan vi vil framstå, sier Petersen.

MOSKVA ER FAVORITT På spørsmål om favoritter blant ambassadene, må han tenke seg om; det er så mange flotte og verdige utenriksstasjoner, både compounds og embetsboliger. Han lander etter hvert på Moskva og residensen der. Da er det atskillig verre å huske hvilken utenriksstasjon han sist besøkte. – Jeg reiser så utrolig mye at jeg ikke kan holde orden på det, og ikke rekker jeg innom ambassaden hver gang heller, men vent litt, sier han og vender blikket innover. Jeg benytter pausen til å bevege meg litt i tøyet, som passer for stunden men ikke for temperaturen. Petersen ser like uanfektet ut.

– Riga. Der var jeg for to, nei tre, måneder siden. Eller forresten, det må ha vært... Plutselig har han det, og sekretariatet kan bekrefte: – I slutten av juni var jeg i Vilnius, smiler Jan Petersen, tydelig fornøyd med detaljhukommelse tross utallige reiser rundt om i alle verdenshjørner og en travel hverdag her hjemme. Med spørsmål om immunitet for amerikanske soldater og stenging av reaktorer på Kola, og forbe-

redelse til FNs generalforsamling i september. Det er nok ikke mye dorgefart der i gården, selv om også Petersen fikk med seg trebåtfestivalen i kollega Normans hjemby. Stor festivitas og yrende båtliv til tross; Risør må være en særdeles fredelig plett i utenriksministerens målestokk.

GODT REPRESENTERT Vi går til et mer urolig hjørne: Når skal vi bygge en norsk ambassade i Kabul, herr statsråd? – Norge er allerede representert i Afghanistan, selv om vi ikke har beskikket en ambassadør der. Stasjonen er styrt fra Islamabad, forklarer Petersen. – Vi kunne nok hatt flere stasjoner, men jeg har ikke tenkt å annonsere noen nye nå. Dessuten er jeg av den oppfatning at vi er jevnt og godt representert i verden med 81 ambassader og diplomatiske forbindelser i rundt 160 land. Selv om nøkternheten går igjen også her, synes jeg utenriktjenesten får mye ut av hver krone, sier han stolt.

Det er tross alt sekstenhundre personer å lønne, og 170 000 m² bygningsmasse å holde orden på. Kan vi ikke spare mye ved å utrette det samme hjemmefra? – Man skulle tro at det ville være mulig i dagens kommunikasjonssamfunn, men vi greier oss ikke uten stedlige representanter. De er avgjørende for oss med sine nettverk, lokalkunnskaper og blotte tilstedeværelse, forsikrer utenriksministeren og kaster et raskt blikk på bildet på langveggen. Det kan se ut som en brunrosa klode i annet stadium av «the next big bang». Petersen vrir litt på seg; jeg aner at vi nærmer oss slutten. – Det kan jo være hensiktsmessig og effektivt å slå seg sammen med hele Norden som i Berlin, eller bare Danmark, som i det nybygde anlegget i Maputo i Mosambik, men nå skal vi altså ikke bygge flere utenriksstasjoner, husker han plutselig på.

« Ambassadeanleggene våre gir et inntrykk av nøkternhet og kvalitet, også som bygninger betraktet. Sånn sett er ambassaden i Stockholm et meget godt eksempel på hvordan vi vil framstå. »

På spørsmål om det er noe utenriksministeren ønsker å framheve, trenger han ikke lang betenkningstid. – Ambassadeanlegget i Berlin, sier han, det imponerer meg, både konseptet og bygningene. Men å framheve en enkelt ambassade når det gjelder å fremme norske interesser, vil han ikke.

NY STATSMINISTERBOLIG? Og når du er vert her hjemme, for utenlandske gjester i Norge, er det like nøkternt da? – Da benytter vi det utmerkede anlegget i Parkveien 45. Den 20. og 21. august var det Israels utenriksminister Shimon Peres som gjestet sin norske kollega i Oslo. – Regjeringens representasjonsanlegg er meget velegnet til utenlandsbesøk, selv om det er litt i trangeste laget med tanke på overnattinger. Men det går, sier han, kanskje ikke helt overbevisende.

Det har vært diskutert et par år om det skal bygges statsministerbolig i samme kompleks. På spørsmål om hvem som bor i Inkognitgt. 18 i 2005, sier han kort og godt: – Ingen. Jeg har ikke tro på en sånn statsministerbolig. Og hvis det mot formodning blir noe av, så er det Bondevik som huserer der. Ifølge Jan Petersen. Stadig med ryggen mot Stortinget. ■

Den elastiske ambassadøren

Bevegelige grenser mellom rommene i Stockholm skaper en elastisk ambassade. Når skillet mellom arbeid og privatliv er like bevegelig, stiller det krav til diplomatisk fleksibilitet.

TEKST: BENTE MYHRE HAAST FOTO: LINDA CARTRIDGE

– Å være heldig med valg av samlivspartner, svarer Eirik Glenne på spørsmål om den viktigste forutsetningen for å kunne være en god ambassadør.

– Det er atskillig vanskeligere å skille arbeid og privatliv i Sverige enn det er i Malaysia, et annet sted jeg har virket som ambassadør, sier han. Glenne er Norges ambassadør i Sverige på tredje året, og håper på to år til. – Jeg lider av en uhelbredelig kjærlighet, sier han, både til Stockholm og til ambassadebygningen.

Andre krav til en ambassadør? – Rikelig med arbeidslyst, leselyst og genuin interesse for mennesker. Det er du nødt til å ha i bagasjen skal du være oppdatert, kunne knytte kontakter og pleie et nettverk som er nyttig for Norge, svarer han med overbevisning.

Hva er det viktigste du driver med akkurat nå? – En undersøkelse nylig viste at svenskene liker Norge best blant europeiske land og USA. Men det området de er mest negative til, og vet minst om, er kulturen vår. Så nå jobber vi med å finne nye virkemidler, sier kulturambassadøren. – Og så skal vi selvsagt feire at det er 50 år siden ambassaden ble åpnet, men det blir etter valget i september. – Den mest kjente nordmannen i Sverige nå er Bjørn Dæhlie. Men både Peter Opsvik og Håkon Gullvåg trakk mye folk da de stilte ut, smiler han.

– Skal du skape interesse for norsk kultur, nærlingsliv og politikk, er sosial intelligens og respekt for vertslandet helt nødvendig for å få innpass og gjennomslag. Ambassaden har en tydeligere rolle i det politiske bildet i Sverige enn andre steder, særlig på grunn av felles holdninger, tradisjon og godt nabolikskap. – Heldigvis slipper jeg å protestere mot myndighetene, slik Dag Nissen i Nigeria nå gjør i Amina Lawal-saken. – I Sverige er Norge dessuten en stormakt, smiler Glenne, ikke så lite stolt.

– Selv om forholdene er internasjonale og alt foregår på engelsk i Malaysia, lever man i en annen kultur hvor Norge er mer anonymt. Der gikk det mye mer tid til å innrette seg etter asiatiske forhold og drive næringslivskontakt, sier 56-årige Glenne, som har hatt ulike funksjoner på det handelspolitiske området. Han har også arbeidet med økonomiske spørsmål og forskningsspørsmål, og tjenestegjort i flere departementer.

Hvor ofte tar du et glass med Göran Persson i embetsmedførf? – Faktisk ikke så rent sjelden, ler ambassadøren, som øyeblikkelig legger til at det er en myte at diplomater bare omgås konger, presidenter og statsministre. – Men det er ikke nok å være norgesmester i svensk politikk, kultur- og næringsliv. Man må være synlig i samfunnslivet også, og det betyr å oppsøke kontakter. Ofte blir man invitert til både formelle og uformelle sammenkomster, og noen holder vi selv også, i vår elastiske ambassade på Djurgården, sier Glenne.

Er du kjendis i Stockholm? – Ånei, og det har jeg heller ikke noe ønske om å være. Man trenger nok ikke like høy profil som Åse Kleveland, men det er en fordel å stikke seg litt ut fra det grå, sier Eirik Glenne, som er på såkalt stasjonssjefsmøte i Oslo, der det slett ikke bare er grå dress og grått hår å se. Noen er åpenbart mer elastiske enn andre, men bare én går ut i Åpent rom. ■

Begrepet «monumentalbygg» gir assosiasjoner til bygg som uttrykker makt og autoritet. Mange synes det klinger dårlig og virker pompøst. Men monumentalbygg kan også være en betegnelse på minneverdige bygg av varig verdi, i det minste om en skal ta uttrykket bokstavelig: Monumental kommer fra det latinske monere, som betyr å minne på. Også i dag reiser vi bygninger som vil bli stående som monumenter over vår tid. I dette og de neste numrene av ÅPENT ROM skal vi se nærmere på noen moderne «monumentalbygg».

Ivar Aasen-tunet i Ørsta

Dette prosjektet er eit lite under, sa kulturminister Anne Enger Lahnstein då ho vitja byggeplassen i Ivar Aasen-tunet under Dei Nynorske Festspela hausten 1999.

TEKST: JAN IVAR BØE FOTO: JIRI HAVRAN

Eit lite under, skapt ut frå ein laus idé gjennom ti års dugnadsarbeid, fleire hundre møte, endå fleire brev og uendeleg mange samtalar. Nynorskens stilling i dag er resultatet av ein imponerende kollektiv innsats. I handfast betong påviser Aasen-tunet kva eit fellesskap kan oppnå gjennom målretta arbeid.

Ideen med prosjektet var å knyte eit Ivar Aasen-senter, som inneheld ei samling av hans etterlatne ting og som kan fortelje historia om Ivars Aasens liv, til eit kultursenter for nynorsk. Det var naturleg å velje ei tomt tett opp til plassen der Ivar Aasen blei fødd. Det gav ein dramatisk tomtesituasjon i den bratte lia i Hovdebygda. Det arkitektoniske svaret på ei slik utfordring måtte bli spesiell. Bygningen er gravd inn i den skrå bakken, med ein dominerande fasade ut mot dalen.

Ivar Aasen-tunet er teikna av professor arkitekt Sverre Fehn. Bygget er ein betongbygning i to etasjar. Bakveggen ligg under terrenget, og taket over bakre delen av bygget er dekt med jord og grastorv. Dei skråstilte veggene fungerer som store konstruktive skiver mellom tak og golv. Støypeformene blei bygde av standard bord. Avtrykket deira i betongflata over-

fører på ein merkeleg måte minnet frå veggpanelet i den tradisjonelle trearkitekturen. Med materialvalet er arkitekturen gjennomsyra av ein byggeskikk utan sminke. Resepsjonen og restauranten avsluttar den store kvelvkonstruksjonen og endar mot eit amfiteater som er ein rekonstruksjon av den gamle møteplassen inne på Ivar Aasen-tunet.

Utsmykkinga er basert på skrifteikn frå ulike ideografiske og fonografiske skriftsystem. Mangfaldet av skriftspråk skaper ei internasjonal vinkling for å kunne setje det nynorske skriftspråket inn i ein større samanheng. Det store biblioteket strekkjer seg over to plan og bind etasjen for forskning og administrasjon saman med museumsavdelinga.

Etter eitt års byggetid stod nybygget ferdig våren 2000. Storting og regjering har realisert Aasen-tunet «fordi vi erkjenner at det tospråklege har ein verdi i seg sjølv,» sa statsråd Ellen Horn i opningstalen 22. juni. ■

Meir informasjon: <http://www.statsbygg.no/prosjekter/prosjektkatalog/ivaraasen/index.html>

FARGERIKE

En ingeniør med karateferdigheter, en serbisk informasjonsrådgiver og en dansende arkitekt. Mange yrkesgrupper og nasjonaliteter jobber side om side i Statsbygg, og sammen bidrar de til å gjøre det til en fargerik, levende og kompetent bedrift.

TEKST: ELIN LIED FOTO: LINDA CARTRIDGE

– Spennende arkitektur landet rundt og viktige prosjekter som berører alle, gjør det attraktivt å jobbe i Statsbygg, mener Mirjana M. Rødningen. Hun er informasjonsrådgiver i plan- og utredningsavdelingen og synes det å jobbe med kommunikasjon er viktig og spennende, selv om det til tider er svært hektisk.

MED SVART BELTE I KARATE – OG ARKITEKTUR
Mange tror kanskje at det bare jobber ingeniører og arkitekter i Statsbygg. Men det trengs flere dyktige fagfolk for å holde hjulene i gang i forvaltningsbedriften. Even Jermstad er arealplanlegger og eventyrer. På jobb er han med på å avklare ulike samfunnsinteresser i forkant av byggeprosjekter. Et eksempel er utvikling av Høgskolen på Stabekk, der planavklaringer blir gjort med Bærum kommune, naboer og regionale vernemyndigheter. Men da han jobbet som hunde-

kjører en vinter i Alaska, hadde han ansvaret for 150 hunder og kjørte hundeløp hele tiden.

En annen oppgave er eiendomsforvaltning: Statsbygg forvalter 2,2 millioner kvadratmeter, inkludert Svalbard og utenriksstasjonene. En eiendomsforvalter har ansvaret for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av bygningene. – Arbeidsoppgavene er faglig utfordrende og svært allsidige, sier Willie Ridola, som er én av et trettitalls eiendomsforvaltere i Statsbygg. Ved hver eiendom er det også en driftsleder ansatt, som står for det løpende vedlikeholdet, den daglige driften og kontakten med kundene, det vil si de som jobber i bygningene.

Et annet arbeidsfelt er miljø. Når store områder skal bygges ut, utarbeides miljømål og retningslinjer for prosjektene. Det er særlig til store utviklingsprosjekter som har utmerket seg

STATSBYGG

når det gjelder fokus på miljø; Fornebu og Pilestredet Park. Flyplassen på Fornebu er nedlagt og Rikshospitalet er flyttet fra Pilestredet til Gaustad, og Statsbygg har utviklet planer og forberedt til miljømessig utbygging av boliger og næringsbygg.

Arkitekter har selvfølgelig også viktige arbeidsoppgaver i Statsbygg. Deres arbeid gir blant annet premisser for byggeprosjekter og bidrar til arkitektonisk kvalitet i statlige bygg. Anders Kalstad er overarkitekt, men har flere bein å stå på; han har danset ballett i nesten 19 år, alt fra jazz og klassisk til moderne ballett. Enkelte hevder at koblingen mellom arkitektur og dans er rom og bevegelser. Kalstad får nok utløp for kreativiteten både i jobb og fritid.

En annen med både teknisk og kunstnerisk tilnærming er bygningsingeniør Mai Anh Thi Lê. Hun fikk nylig svart belte i karate.

JUNGMANN MED LANG FARTSTID IKT, juss, kommunikasjon, økonomi, akustikk og geoteknikk er andre fagområder som statsbyggere bekler. Noen kommer rett fra skolebenken, mens andre har lang erfaring. Gjennomsnittlig ansiennitet i Statsbygg er er 8,5 år. Arkitekt Lyder Braathen har hatt Statsbygg som arbeidsgiver i 35 år. – Det viktigste er

at bygg er funksjonelle, men omgivelsene skal også være vakre å oppholde seg i, sier Braathen. Selv trives han best som jungmann ombord på Colin Archer-skuta til sønnen, i Biscayaabukta eller smulere farvann.

Til tross for et stramt arbeidsmarked og et tendensiøst mediebilde, er det relativt stor søkning til forvaltningsbedriftens ledige stillinger. Det gjelder særlig innen juss og IKT, der hundretall melder sin interesse. Også fagstillinger er populære. En indikasjon på trivsel er at sykefraværet ligger på omtrent 5,9 prosent. Også kjønnsfordelingen er bedre enn gjennomsnittet: Ved Statsbyggs hovedkontor arbeider omlag like mange kvinner som menn, og i 45 prosent av lederstillingene sitter det kvinner.

FARGERIKT Statsbygg er som et lite FN med blant annet serbisk, nederlandsk, tsjekkisk, ungarsk, vietnamesisk, dansk, chilensk og bosnisk bakgrunn å bygge på ved siden av den norske. Ulik erfaring, yrke, nasjonalitet og alder gjør Statsbygg til en fargerik, vital og kompetent bedrift. Det trengs for å utvikle, bygge og forvalte eiendommer landet rundt. Det – og svart belte i mediehåndtering. ■

Informasjonseventyr på Vestbanen – museumsmodne tanker

Du har helt sikkert fått det med deg, gjennom mange kanaler, formidlet på ymse vis, at kommunikasjonssamfunnet konvergerer. Det vil si at flere og flere av informasjonskanalene våre er i ferd med å smelte sammen.

En ungdom i 2015 vil muligens kjenne til bare ett eller to grensesnitt for det vi i dag kjenner som telefon, mobiltelefon, radio, fjernsyn, internett, alarmtjenester og annen datakommunikasjon. Og nye områder som vi ikke engang definerer som telekommunikasjon i dag vil antagelig være med i dette; post, bøker, aviser, foto og film, for å nevne noen. Forskerne mener at det vil ligge nærmere kommunikasjonen vi har menneske til menneske, og at teknikken bak vil være mindre synlig.

I 2002, i en tid da de ulike mediene er på full fart inn i smeltingen, gjelder det å tenke nytt, også for bransjemuseene for kommunikasjon. Det er ikke lenger naturlig å se de ulike fagområdene isolert. Vi har tvert i mot mye å vinne på å formidle sammenhengen mellom mediene, vise hvordan ulike teknologier har påvirket hverandre og innholdet i det de har skullet formidle, og sette dem inn i den felles historiske sammenhengen som informasjonssamfunnet er basert på.

Derfor har Norsk Telemuseum, Postmuseet, Norsk filminstitutt, NTB og NRK gått sammen i et forprosjekt. Hva om vi også konvergerer alle samfunnets organiserte «budbringere» i et nytt medie- og kommunikasjonsmuseum? Det er det forprosjektet skal gi et svar på.

Det nye museet vil være unikt i internasjonal sammenheng og har potensial til å bli en av Norges mest besøkte opplevelsesattraksjoner. Medie- og kommunikasjonsmuseet er tenkt som en møteplass for aktører innen kommunikasjonsbransjen og publikum. Her skal kommunikasjon belyses fra mange vink-

ler, nye prosjekter presenteres og faglige, juridiske og etiske spørsmål tas opp til debatt.

Hvorfor på Vestbanen? Vestbanen vil ligge midt i den største publikumsstrømmen i Oslo.

Tube som planlegges bak den gamle stasjonsbygningen skal romme kultur, butikker og kafeer. Her vil Deichmanske bibliotek, Stenersenmuseet og et stort kinosenter kunne være spennende samarbeidspartnere, spesielt Deichman som tenker helt nytt på bibliotekfronten.

Et samarbeid mellom medie- og kommunikasjonsmuseet og Deichman, om medialab for ungdom, internettkafe og mye mer, ville kunne gjøre tilbudet til publikum ennå bedre.

Vestbanens moderne uttrykk vil dessuten være i overensstemmelse med den profilen et nytt medie- og kommunikasjonsmuseum må ha.

Kanskje vi om noen år kan ønske velkommen til et slikt museum på Vestbanen, preget av audiovisuelle opplevelser, medielaboratorier, reiser i historien, fremtidsvisjoner, fjernsynstudio, modeller og drama som skapes der og da. Et museum som kan drive forskning i medie- og kommunikasjonshistorie, ikke minst med utgangspunkt i de verdifulle historiske samlingene som vil inngå i et felles museum. Men også samtids- og fremtidsforskning i et kommunikasjonssamfunn som blir stadig mer komplekst – eller enklere, skal vi tro enkelte forskere.

Eli Hall
Direktør Norsk Telemuseum

